

Nr 263.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ämbetsbyggnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och luftfartsstyrelsen; given Stockholms slott den 6 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö.

I ämbetshuset Hantverkargatan 29 disponeras lokaler av bland andra väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, rikets allmänna kartverk samt skolöverstyrelsen.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 263.

I skrivelse den 7 februari 1944 hemställde väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om en skyndsamt utredning rörande uppförande av en ny ämbetsbyggnad för styrelsens räkning samt anförde därvid bland annat, att styrelsen på grund av den fortgående ökningen av styrelsens personal gång efter annan varit nödsakad att hos byggnadsstyrelsen göra framställning om ökade lokalutrymmen. Redan 1936 hade lokalbehovet tilltagit så, att de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen disponerade lokalerna i ämbetshuset Hantverkargatan 29 icke längre varit tillräckliga. I början av år 1944 förfogade styrelsen utanför ämbetshuset sammanlagt över 16 våningar belägna i 7 olika fastigheter och omfattande 128 rum, 14 kök och 15 andra större utrymmen.

Enligt styrelsens mening vore det nödvändigt, att styrelsens lokalfråga inom en snar framtid bragtes till en tillfredsställande lösning. Detta kunde knappast ske på annat sätt än att för styrelsens räkning uppfördes en helt ny byggnad, som vore tillräckligt stor för att tillgodose icke blott nuvarande utan även kommande lokalbehov.

Efter remiss avgav byggnadsstyrelsen den 3 mars 1944 yttrande över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning.

Byggnadsstyrelsen framhöll, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens lokalförhållanden måste anses synnerligen otillfredsställande och att styrelsen ansåge åtgärder inom en snar framtid nödvändiga för att bereda väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nya, enhetliga lokaler. Byggnadsstyrelsen anförde i anslutning härtill, att jämväl dess egna lokaler vore otillfredsställande och att, därest en omorganisation av rikets allmänna kartverk komme till stånd, detta ämbetsverk komme att behöva disponera så stora utrymmen, att såväl väg- och vattenbyggnadsstyrelsens som byggnadsstyrelsens lokaler inom ämbetshuset Hantverkargatan 29 måste tagas i anspråk för kartverkets behov. Med hänsyn härtill ansåge byggnadsstyrelsen, att den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda utredningen borde omfatta jämväl beredandet av lokaler åt byggnadsstyrelsen.

Genom beslut den 17 mars 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att skyndsamt verkställa utredning rörande beredande av nya lokaler för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen.

I skrivelse den 8 mars 1945 har *byggnadsstyrelsen* redovisat utredningsresultatet samt därvid till en början anmält, att styrelsen under utredningens gång funnit sig föranlåten att frångå sin tidigare uttalade uppfattning i så måtto, att styrelsen numera ifrågasatte, om det icke vore lämpligare att, därest kartverket skulle omorganiseras, en nybyggnad uppfördes åt detta ämbetsverk, som syntes erfordra lokaler med andra och bättre ljusförhållanden än som kunde erhållas inom ämbetshuset Hantverkargatan 29 och även i övrigt hade behov av lokaler av speciell karaktär. Under sådana förhållanden skulle byggnadsstyrelsen kunna kvarbliva i huset vid Hantverkargatan och där erhålla behövt ökat utrymme i de lokaler, som komme att frigöras vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avflyttning. Med anledning härav hade styrelsen begränsat utredningen att allenast avse nybyggnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Utredningen hade, fortsätter byggnadsstyrelsen, givit vid handen, att behovet av nya och utökade lokaler för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måste betecknas såsom mycket trängande. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen disponerade vid tidpunkten för utredningen 81 rum i ämbetshuset vid Hantverkargatan 29, medan för olika avdelningar förhyrdes 132 rum med 13 kök för en sammanlagd årshyra av 93 700 kronor. De förhyrda lokalerna vore följande:

					Årshyra kronor
Hantverkargatan 8—Parmmätargatan 7	50 rum + 6 kök för.....				32 900
» 21	10 » + 1 » »				6 800
» 26	27 » + 2 » »				21 500
» 33	16 » + 1 » »				10 000
Kungsholmstorg 16	16 » + 2 » »				10 500
Kungsholms hamnplan 3	5 » + 1 » »				6 000
Kungsbroplan 2	8 »				6 000
	132 rum + 13 kök för.....				93 700

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens lokaler vore således för närvarande utspridda i icke mindre än åtta olika fastigheter. Att detta måste högst menligt inverka på arbetet inom ämbetsverket låge i öppen dag. Samlade lokaler av den storleksordning, varom här vore fråga, kunde ej beredas på annat sätt än genom nybyggnad.

Efter samråd med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade byggnadsstyrelsen funnit sig böra såsom förläggingsplats för den avsedda nybyggnaden föreslå viss mark inom Mariebergssområdet mellan Rålambsvägen och Silviebergsvägen. Tomten, vars läge närmare framgår av en till byggnadsstyrelsens skrivelse fogad situationsplan, disponeras för närvarande av försvarets fabriksstyrelse. Från fabriksstyrelsens sida hade förklarats, att hinder icke mötte att taga området i anspråk för ifrågavarande ändamål.

Byggnadsstyrelsen meddelar vidare, att djurgårdskommissionen och Stockholms stad, som under hand hörts angående den föreslagna tomten, ej haft något att erinra mot att området toges i anspråk för allmän byggnad av detta slag. Därvid hade emellertid framhållits, att viss ändring av gällande stadsplan vore önskvärd samt att visst markbyte med staden syntes vara erforderligt.

Beträffande erforderligt utrymme inom nybyggnaden har byggnadsstyrelsen samrått med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som framhållit, att man måste förutse såväl ökad omfattning av arbetet inom dess nuvarande ämbetsområde som ock att nya arbetsuppgifter kunde komma att tillföras ämbetsverket, varför ett visst reservutrymme borde beräknas. Ett sådant reservutrymme kunde icke lämpligen beredas enbart genom en mindre ökning av rumsdjupet och dubblering av arbetsbord enligt kolonnsystem, då härigenom vunna arbetsplatser icke bleve tillfredsställande för det inom styrelsen förekommande arbetet. Vidare har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhållit, att detta arbete vore av sådan art, att åt de särskilda rummen icke finge givas alltför ringa storlek.

De sålunda framförda synpunkterna hade synts byggnadsstyrelsen beaktansvärda, i all synnerhet som ingen svårighet skulle möta att finna användning för ett reservutrymme, som under en viss tid kunde disponeras för annan än väg- och vattenbyggnadsstyrelsens räkning.

På uppdrag av byggnadsstyrelsen har arkitekten Kjell Ödeen utarbetat förslagsritningar till nybyggnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Styrelsen meddelar, att utredningsarbetet, såsom redan antytts, givit vid handen, hurusom en mindre jämkning i nu fastställda gatulinjer utmed Silviebergsvägen, ehuru icke direkt nödvändig, vore till fördel för planläggningen av den föreslagna nybyggnaden. Erforderlig medverkan från djurgårdskommissionen och Stockholms stad för genomförande av erforderlig jämkning av stadsplanen hade ställts i utsikt.

Byggnaden är enligt förslaget förlagd å ett kilformat område i stadsplanen, som begränsas av Rålambsvägen, Silviebergsvägen och Lagerlöfsgatan. Den mot Västerbron vända, smala delen av området tjänstgör liksom en trafikdelare samt är i stadsplanen betecknad såsom parkmark. Denna del, som omfattar cirka 3 200 kvadratmeter, är enligt det år 1939 träffade avtalet mellan djurgårdskommissionen och Stockholms stad överlämnad till staden. Då, som byggnadsförslaget utvisar, cirka 2 200 kvadratmeter av nämnda del skulle behöva tagas i anspråk för byggnadens uppförande, har byggnadsstyrelsen föreslagit ett byte med staden av motsvarande markyta på annat ställe. Från stadens sida har man enligt vad byggnadsstyrelsen meddelat förklarat sig villig till ett sådant byte antingen i samband med byggnadens uppförande eller i samband med de förhandlingar rörande markbyte mellan kronan och staden, som den av Kungl. Maj:t tillsatta 1945 års markkommission numera upptagit.

Beträffande byggnadens planering och disposition har byggnadsstyrelsen anfört följande.

Den planerade byggnaden är tänkt förlagd utmed Rålambsvägen i fonden av den över Rålambshovsparken gående delen av Västerbron med huvudentré från den i stadsplanen utlagda öppna platsen. Erforderliga ämbetslokaler hava sammanförts till ett byggnadskomplex, som utformats med en sluten fasad mot Rålambsvägen och med två mot söder öppna gårdsbildningar. Tjänsterummen hava grupperats å ömse sidor om en mittkorridor, i likhet med vad brukligt är vid byggnader av ifrågakvarande slag. De olika huskropparna äro förskjutna i sidled i förhållande till varandra i syfte att giva byggnadskomplexet en mera måttfull skala, än vad en i obruten linje sammanhängande fasad skulle göra. Den föreslagna förskjutningen har också medfört, att vissa fördelar vunnits beträffande ljusförhållandena i korridorerna.

Avsikten är att giva byggnaden en för ämbetsbyggnader av detta slag normal standard. Den har planerats så, att förskjutningar mellan olika avdelningar med hänsyn till eventuella framtida önskemål lätt kunna ske.

Av samma skäl har icke allt reservutrymme sammanförts till en enhet, utan i viss utsträckning hava i förslaget inlagts mindre reservutrymmen i övergången mellan olika avdelningar.

Med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inflyttning i en nybyggnad frigöras det ovan angivna utrymme inom ämbetshuset Hantverkargatan 29, som nu disponeras av nämnda styrelse, jämte de för dess räkning förhryrda loka-

lerna. Det frigjorda utrymmet inom ämbetshuset torde bland annat böra användas för att bereda byggnadsstyrelsen ökat utrymme. I första hand bör styrelsens värmetekniska avdelning, vilken för närvarande är inrymd i förhyrda lokaler om 7 rum och 1 kök inom fastigheten Hantverkargatan 21, sammanföras med ämbetsverket i övrigt. Vidare torde böra avvecklas den huvudsakligen för byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå gjorda förhyrningen i den till ämbetshuset gränsande fastigheten Kungsholmstorg 12 om 25 rum jämte 1 kök. Ytterligare ett antal rum torde emellertid vid tidpunkten för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avflyttning vara erforderliga i ämbetshuset för byggnadsstyrelsens behov samt i någon utsträckning även för skolöverstyrelsen. Av det utrymme, som skulle bli disponibelt sedan nämnda lokalbehov skäligen tillgodosetts, torde lämpligen 30 å 35 rum böra tagas i anspråk för överstyrelsen för yrkesutbildning, för vars räkning nu på två olika ställen i staden 25 rum mot en årshyra av 20 500 kronor förhyras. Överstyrelsen disponerar dessutom 4 rum i ämbetshuset, och har vid olika tillfällen gjort framställning om ytterligare lokaler, som dock icke kunnat anskaffas. Därjämte torde vissa praktiska skäl med hänsyn till samarbetet med byggnadsstyrelsen tala för att djurgårdskommissionen, för vilken för närvarande i fastigheten Blasieholmstorg 11 förhyras 9 rum för 4 800 kronor, även förlades till ämbetshuset, därest plats där kunde beredas.

De lokaler, som nu förhyras för förenämnda myndigheters räkning, skulle, om de av byggnadsstyrelsen föreslagna åtgärderna vidtoges, ställas till den allmänna bostadsmarknadens förfogande.

Byggnadsstyrelsen har beräknat de totala kostnaderna för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens nybyggnad till 3 600 000 kronor. Härav har byggnadsstyrelsen funnit 2 400 000 kronor erforderliga under nästa budgetår.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå 1945 års riksdag att till uppförande av en byggnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 2 400 000 kronor, *dels ock* uppdraga åt byggnadsstyrelsen att med Stockholms stad träffa avtal under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande rörande för byggnadsföretagets genomförande erforderligt markbyte m. m.

I en inom *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* den 13 mars 1945 upprättad promemoria meddelas beträffande styrelsens lokalförhållanden, att dess tjänstelokaler nu vore utnyttjade så långt möjligt vore. Flertalet av de större rum, som ursprungligen funnits i de av styrelsen inom ämbetshuset disponerade lokalerna, hade uppdelats i mindre rum, varjämte vissa till korridorerna hörande utrymmen avskilts till tjänsterum. Även i tvenne förutvarande badrum, vardera med en golvyta av 3 kvadratmeter, hade styrelsen nödgats placera personal. Styrelsens sessionssal och överrevisorernas rum hade ävenledes måst tagas i anspråk såsom tjänsterum. En väginspektör och en förste byråsekreterare, vilka anstälts hösten 1944, saknade fortfarande egna tjänsterum och hade provisoriskt fått flyttas mellan rum, som i samband med tjänstledigheter och dylikt tillfälligt vore disponibla.

Beträffande lokalförhållandenas inverkan på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens arbetsresultat framhålles följande.

I åtskilliga fall har personal måst placeras ihop i samma tjänsterum i en utsträckning, som är till uppenbart men för arbetsresultatet.

Även den omständigheten att personalen är uppdelad på en mängd olika tjänstelokaler medför betydande olägenheter för styrelsen. Såsom förhållandena nu äro har det icke ens lyckats i alla fall sammanföra personal tillhörande samma byrå inom gemensamma lokaler. Såsom exempel kan nämnas att järnvägs- och luftfartsbyrån är uppdelad på fyra olika fastigheter. Lokalsplittningen lägger stora hinder i vägen för den personliga kontakten och samarbetet de olika tjänstemännen emellan och vållar en hel del tidsspillan. Vidare försvåras verksamhetens överblick och ledning av styrelsens verksamhet. Slutligen må i detta sammanhang nämnas den kostnadsökning, som uppstår därigenom att ytterligare vaktmästarpersonal måste anställas för de utanför ämbetshuset belägna tjänstelokalerna.

*Departements-
chefen.*

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — däri inbegripet den avdelning av dess järnvägs- och luftfartsbyrå, som enligt mitt tidigare i dag framlagda förslag skulle den 1 juli 1945 utbrytas och omorganiseras till en särskild luftfartsstyrelse — disponerar för närvarande tjänstelokaler dels i ämbetshuset Hantverkargatan 29 i Stockholm, dels i 16 förhyrda våningar inom 7 olika fastigheter i staden, dels ock i en för vissa särskilda utredningsändamål uppförd barackbyggnad invid historiska museet. Oberäknat baracken omfatta lokalerna för närvarande 212 rum, 15 kök och 19 hallar eller liknande utrymmen. Endast omkring en tredjedel av personalen har kunnat inrymmas i ämbetshuset. Av den lämnade redogörelsen framgår, att utrymmena äro utnyttjade över gränsen för vad som är lämpligt. Oavsett den minskning i arbetskapaciteten, som trångboddheten innebär, medför lokalsplittningen tidsförlust samt svårigheter för arbetets samordning och övervakning. Dessa omständigheter äro enligt min mening allvarliga icke blott med hänsyn till nuvarande arbetsförhållanden utan även i betraktande av de krav, som med all sannolikhet inom en icke avlägsen framtid komma att ställas på väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förmåga att omhänderhava och leda förhållandevis betydande anläggningsarbeten samt på luftfartsstyrelsens möjligheter att fullgöra en betydelsefull nydaningsverksamhet inom luftfartsväsendet. Jämväl byggnadsstyrelsen och rikets allmänna kartverk, vilka äro inrymda i ämbetsbyggnaden, äro i behov av utvidgade lokaler. Det är även ett önskemål, att överstyrelsen för yrkesutbildning erhåller permanenta tjänstelokaler i stället för de bostadsutrymmen, som för närvarande förhyras för överstyrelsen. Dess ämbetslokaler böra lämpligen vara förlagda i anslutning till skolöverstyrelsens lokaler i ämbetshuset vid Hantverkargatan. Ehuru det icke ännu med säkerhet kan avgöras, huruvida väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i en framtid, på sätt jag i förberörda sammanhang föreslagit såsom en provisorisk anordning, skall omhänderhava byggandet av flygfält, är det självfallet önskvärt, att nämnda ämbetsverk och luftfartsstyrelsen förläggas i anslutning till varandra.

Byggnadsstyrelsens förslag till lösning av föreliggande lokalfrågor innebär, att en särskild ämbetsbyggnad nu skulle uppföras för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Härvid har även räknats med lokalbehovet för luftfartsärendenas handläggning. Förslaget synes mig lämpligt. Vid dess genomförande kan ett stort antal av de bostadsvåningar, som nu förhyras för väg-

och vattenbyggnadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning, tillföras den allmänna bostadsmarknaden.

Det förhållandet att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framtida organisation i vissa delar för närvarande är föremål för utredning genom särskilda sakkunniga synes mig icke böra föranleda uppskov med beslut om den nya byggnadens uppförande. Det föreslagna sättet för byggnadens konstruktion bereder goda möjligheter till eventuellt erforderliga omdispositioner. Det är för övrigt att förvänta, att förslag beträffande omorganisationen kommer att föreligga vid sådan tidpunkt, att hänsyn därtill kan tagas vid huvudritningarnas utarbetande.

Av utredningen framgår, att vid den preliminära planläggningen av ämbetsbyggnaden räknats med jämförelsevis stora reservutrymmen. Detta synes mig välbetänkt med tanke på att såväl för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens som för luftfartsstyrelsens vidkommande måste förutses ett framtida ytterligare lokalbehov. I möjligaste mån bör tillses, att reservutrymmena förläggas och anordnas på sådant sätt, att uthyrning kan ske i avvaktan på utrymmenas behövlighet för styrelsernas räkning.

Någon lämpligare förläggningsplats för den nya byggnaden än den av byggnadsstyrelsen föreslagna torde icke för närvarande stå till buds. Förvärv av ett Stockholms stad tillhörigt, i gällande stadsplan såsom parkmark betecknat område av omkring 2 200 kvadratmeter, skulle erfordras för att möjliggöra en bättre planering av byggnaden än som eljest kunde ske. Av utredningen framgår, att området ifråga på grund av sin form och belägenhet icke har större värde såsom park utan närmast avsetts såsom trafikdelare. Jag vill tillstyrka, att förhandlingar upptagas med Stockholms stad i syfte att, på sätt från stadens sida ställts i utsikt, området får förvärvas för kronans räkning i utbyte mot annat lämpligt område. På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att pröva och godkänna den överenskommelse, som kan träffas med staden härom ävensom rörande stadens medverkan till den av byggnadsstyrelsen förutsatta stadsplaneändringen.

Mot de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget, 3 600 000 kronor, har jag på utredningens nuvarande ståndpunkt icke något att erinra. Av beloppet torde 2 400 000 kronor böra anvisas för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ämbetsbyggnad för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och luftfartsstyrelsen* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 400 000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
